UNIVERSITETET FOR MILJØ- OG BIOVITENSKAP
SENTRALADMINISTRASJONENSAKSBEHANDLER: TERJE HOLSEN
DIREKTE TLF: 64 96 53 52
E-POST: TERJE.HOLSEN@UMB.NO
BESØKSADRESSE: UNIVERSITETSTUNET 3VÅR REF: 2010/426
DERES REF: 200603628-/LJE
DATO: 3. JUNI 2010

Kunnskapsdepartementet
Universitets- og høyskoleavdelingen
Att: Arne Hovden
Postboks 8119 Dep
0032 Oslo

Forslag til landsverneplan for Kunnskapsdepartementet – hørings svar fra Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB)

Innledende merknader

Det vises til oversendte høringsutkast til landsverneplan for Kunnskapsdepartementet, inkludert kompleksoversikter med forslag til vern og fredning av bygninger og anlegg.

Det opplyses i høringsutkastet til landsverneplan at i alt 307 objekter er foreslått vernet, enten gjennom forskriftsfredning etter kulturminneloven (verneklasse 1) eller i kraft av landsverneplanen (verneklasse 2). UMB eier og forvalter 77 av disse objektene. Dette utgjør 25 % av antallet objekter som er foreslått vernet, noe som gjør UMB til den enkeltinstitusjonen med ansvar for flest objekter.

UMB har mer enn 150 års historie som utdanningsinstitusjon. Vi er stolte over våre anlegg og vårt store antall verneverdige bygninger og miljøer. Gjennom daglig forvaltning og bruk av disse anleggene, er vi som institusjon svært bevisst på det ansvaret vi har for å forvalte dette på en respektfull måte. Vår nylig vedtatte helhetsplan for campus Ås for perioden 2010-2100 bygger på og viderefører kvalitetene i vår egen verneplan, som også er grunnlaget for de vernetiltakene som nå fremmes gjennom høringsutkastet til landsverneplan.

Med bakgrunn i dette er UMB godt tilfreds med at det omfattende arbeidet med registreringer og vurderinger av verneverdier nå har resultert i et utkast til landsverneplan. En slik plan vil, i sin riktige utforming, gi klarere rammebetingelser og være et helt sentralt dokument i den videre forvaltningen av sektorens kulturhistoriske verdier.

UMB har tatt aktiv del i arbeidet med verneplan så langt. På grunn av våre fagkretser (by- og regionplanlegging, landskapsarkitektur, bygningsteknologi, mv.), har UMB en spesiell interesse i dette arbeidet. Disse fagkretsene innebærer også at vi innehar betydelig kompetanse innen kulturminnevern. Denne bruker vi aktivt for å ivareta ansvaret for våre verneverdige bygnings- og parkanlegg i den daglige driften.

Det må erkjennes at det ligger betydelige utfordringer i å ivareta sitt ansvar for kulturminnevern samtidig som man også skal ivareta behovene for moderne og fleksible fasiliteter for undervisning og forskning med den teknologi dette krever i dag og fremtiden, samt ivareta statlige krav til miljø, universell utforming, mv. Disse utfordringene må erfaringsmessig ofte løses på det konkrete planet. Slik

sett vil ikke en landsverneplan alltid gi tilstrekkelige styringsrammer for forvaltningen av enkeltobjektene.

Som en relativt stor grunneier forsøker UMB hele tiden å være dette ansvaret bevisst. Vi har derfor utarbeidet et sett av arealplaner som styrer eiendomsforvaltningen. I alle disse planene er vårt ansvar for kulturminneforvaltning sentralt. De viktigste planene for UMBs campus på Ås er i denne sammenhengen (planens årstall i parentes):

- Helhetsplan Campus Ås 2010 – 2100 (2010)
- Landskapsplan NLH (2004)
- Verneplan for UMB, del 1 (2006)

Sem øvre ligger i Semsvannet landskapsvern, som ble opprettet i 1992 med formål å bevare det egenartede og vakre natur- og kulturlandskapet rundt Semsvannet. Gjennom et vedtak i Stortinget i 1994 ble Sem gjestegård AS opprettet med UMB som eiere. Selskapet driver kurs- og konferansehotell, og disponerer en stor del av bygningsmassen på Sem øvre. I tillegg leier stiftelsen NAKuHel deler av bygningsmassen.

Som et ledd i utviklingen av Sem øvre er det utarbeidet en såkalt disposisjonsplan. Planen er basert på og ivaretar Sem som et verdifullt kulturminne.

Overordnet om utkastet til landsverneplan

Høringsutkastet består av et innledende samledokument som beskriver planarbeidets bakgrunn og formål, herunder også kriterier for utvelgelse og vern, samt en historisk-tematisk beskrivelse av utdanningsområder. Deretter følger de ulike kompleksbeskrivelsene, som også inkluderer forslag til vern av enkeltobjekter og verneklasse for disse.

I den historisk-tematiske beskrivelsen av utdanningsområder i det innledende samledokumentet, beskrives disse områdene dels ut fra sine formål (hvilke funksjoner de ulike områdene var ment å ivareta) og dels som fysiske objekter. Skillet mellom formålsbeskrivelser og beskrivelser av objekter kommer ikke alltid like tydelig fram. Det er derfor av og til noe uklart hva man omtaler og vurderer. Dette gjør i seg selv lesingen av dokumentet noe vanskelig. Bl.a. er det i en del tilfeller ikke mulig å se hvilke fysiske kulturminner fra den historien som beskrives som fortsatt eksisterer.

De enkelte kompleksbeskrivelsene inneholder til dels omfattende informasjon om og dokumentasjon av de enkelte objektene som foreslås vernet. Informasjonen oppfattes ikke alltid som like godt strukturert. For at verneplanen skal kunne fungere i daglig bruk, vil vi derfor anbefale at man tar en gjennomgang av disse beskrivelsene, kanskje spesielt beskrivelsene av enkeltobjektene, med sikte på bedre struktur, forenklinger og tydeliggjøring av den viktigste styringsinformasjonen.

Overordnet om landbruksutdanning og kompleksbeskrivelsene av UMB og Sem øvre

Kompleksbeskrivelsen og beskrivelsene av enkeltobjektene er for Campus Ås i stor grad basert på utkast til verneplan for UMB. Dette utkastet er ikke blitt gjenstand for tilstrekkelig kvalitetssikring, og inneholder derfor dessverre en hel del feil og unøyaktigheter.

Det kan dessverre konstateres at både det innledende samledokumentet og kompleksbeskrivelsene for UMB og Sem øvre og beskrivelsene av de enkelte objektene er skjemet av en hel del vesentlige feil og unøyaktigheter. Noen av feilene er så grove at de kan ha påvirket de verne vurderingene som er foretatt. Andre er mer av en slik art at de enkeltvis og samlet bidrar til å gi feilaktige opplysninger om objektene.

Det er samlet sett så mange feil og mangler at det vil føre for langt å gå inn på alle i dette høringssvaret. Vi vil derfor sterkt anbefale at man tar en særskilt gjennomgang av dokumentene for å kvalitetssikre disse. Det er uheldig om et verneplandokument viderebringer slike faktafeil.

Vi nevner her kun noen eksempler på mer overordnede feil eller mangler:

- Den innledende samlebeskrivelsen inneholder et avsnitt med en historisk beskrivelse av landbruksutdanningen. Her sies det innledningsvis at landets første landbruksutdanning ble opprettet på Sem i Asker av Jacob Sverdrup i 1825. Her har man kommet i skade for å blande sammen garden Sem i Borre i Vestfold, som er riktig lokalisering for den første landbruksskoleutdanningen i Norge, med Sem i Asker, der det ble etablert en privat landbruksskole mot slutten av 1800-tallet og som i 1915 ble til Statens småbrukerlærerskole. Det riktige er altså at landets første landbruksskole ble etablert på garden Sem i Borre i Vestfold.
- Beskrivelsen av landbruksutdanningen hopper noe kronologisk og er ikke konsistent på skillet mellom landbruksutdanning og landbrukslærerutdanning. De første landbruksutdanningene tok i hovedsak sikte på å gi utdanning i landbruksfag for praktikere, mens både Den høyere landbruksskolen på Ås / Norges landbrukshøgskole og Statens småbrukerlærerskole tok sikte på å utdanne landbrukslærere og rådgivere. Begge disse utdanningsinstitusjonene utdannet slik sett også kandidater til den voksende offentlige og private landbruksforvaltningen.
- Det er flere mangler og unøyaktigheter i beskrivelsen av det som nå er UMB i denne historiske oversikten. Den helt sentrale endringen fra den høyere landbruksutdanningen på Ås til Norges landbrukshøgskole i 1897 nevnes ikke, på tross av at dette var den første akademiske utdanningsinstitusjon (vitenskapelige høyskole eller universitet) som Stortinget vedtok opprettet. Beskrivelsen av overføringen fra LD til KUD må kunne beskrives som noe omtrentlig.
- I både den historiske beskrivelsen av landbruksutdanningen og kompleksvurderingene mangler de statlige skogskolene. Flere av disse er fortsatt i statlige eie, som fysiske enheter i det statlige høgskolesystemet. Dette gjelder bl.a. både Statens skogskole på Evenstad (1912, nå del av

Høgskolen i Hedmark) og Statens skogskole i Steinkjær (1880, nå del av Høgskolen i Nord-Trøndelag)

Kompleksbeskrivelse av UMB

Kompleksbeskrivelsen av UMB, inkludert beskrivelsene av de enkelte verneobjektene, bygger i det alt vesentlige på UMBs eget utkast til verneplan (administrativt utarbeidet i perioden 2003-2005, som et pilotprosjekt i landsverneplanarbeidet). Vårt lokale verneplanprosjekt har gitt viktig dokumentasjon om våre bygninger og anlegg. Denne vil bli brukt aktivt av UMB i forvaltningen av vår eiendomsmasse. Alle enkeltobjekter fra vår egen plan er tatt inn i utkastet til landverneplan. I tillegg har man lagt til ytterligere to enkeltobjekter.

Ihht. det innledende samleddokumentet s. 7, om *Kriteriebruk i kunnskapssektoren*, redegjøres det for at det er ”eiendommenes dokumentasjonsverdi i form av samfunns- og sektorhistorisk betydning som har vært utslagsgivende for utvelgelse”. Videre sies det at ”[n]år valget har stått mellom flere objekter som dokumenterer den samme delen av historien, er forsterkende forutsetninger vektlagt – slik som blant annet vedlikeholdstilstand, autensitet (opprinnelighet), pedagogisk potensial og brukspotensial”.

I kompleksbeskrivelsen for UMB sies det at formålet med vernet er å ”[b]evare utformingen av UMBs gamle kjerneområde med bebyggelse og parkanlegg fra skolens første tid i 1859 og fram til i dag”. Dette begrunnes videre med at bygninger som foreslås fredet/vernet gjennom landsverneplanen for KD ”har alle høy sektorhistorisk betydning fordi UMB har lang akademisk historie for og har vært ledende innen høyere landbruksutdanning”.

Vi er noe forundret over at man deretter i beskrivelsen av kulturmiljøet viser til at sektortilknyttet verneverdi er ikke tilknyttet begrunnelsen for vern på bygningsnivå utover de tidligere vernevurderingene NIKU har gjort på oppdrag for UMB. Slik sett er det vanskelig å forstå hvordan man i utkastet til landsverneplan har brukt de kriteriene man selv viser til som sentrale. Vi vil på bakgrunn av dette anta at det er enkeltobjekter som etter en samlet og nasjonal vurdering ikke nødvendigvis bør gis vernestatus. Det er i kompleksbeskrivelsen ikke redegjort for vurderinger av hvordan de objektene som foreslås vernet eller fredet bidrar til å nå de angitte føringene for landsverneplanarbeidet eller formålet med og begrunnelsen i beskrivelsen.

Som et eksempel kan det vises til at i alt ni av de bygninger som foreslås vernet eller fredet er lærerboliger med én eller flere boenheter. Det kan stilles spørsmål ved om det i et nasjonalt sektorperspektiv er behov for et så vidt omfattende vern. Det er gjennomgående ikke redegjort for hvordan de objektene som er foreslått fredet/vernet bidrar til å oppfylle formål og begrunnelse for dette.

Vi opplever videre at begrunnelsene for fredning/vern av enkeltobjekter til dels framstår som omtrentlige og lite etterrettlige. Som et eksempel kan nevnes at det i begrunnelsen for vern av område P2 Fognerhaugen vises til at ”[a]rboretet har høy autensitet mht. materiale og form og har dessuten høy identitetsverdi for Universitetet”. Det kan konstateres at dette området ikke framstår med høy autensitet mht. form. I tillegg er det vanskelig å forstå at nettopp dette området skal ha høy identitetsverdi for

universitetet, all den tid at denne begrunnelsen ikke er benyttet for de langt mer sentrale parkrommene på campus.

Vi er rimelig sikre på at andre bygninger og deler av parkanlegget har langt høyere identitetsverdi, både for ansatte og studenter med sitt daglige virke på campus, for lokalmiljøet og for omverden for øvrig.

UMB er enig i at det er viktig å frede/verne utformingen av UMBs gamle kjerneområde med bebyggelse og parkanlegg. Det hadde slik sett vært en fordel om kompleksbeskrivelsen også hadde inneholdt vurderinger og premisser av mer strukturell art. Bygningene på campus ligger med god avstand i parkmessige omgivelser. De enkelte bygninger framstår med en noenlunde jevnbyrdig skala (høyder, utstrekning, osv.), selv om det er selvsagte forskjeller mellom dem.

Kompleksbeskrivelsen framstår nå etter vår mening i for stor grad som et anekdotisk vern, dvs. et forsøk på å verne historien om NLH/UMB. Denne historien er viktig rent sektormessig, men strukturelle føringer for ivaretagelsen av bebyggelse og parkanlegg er etter vår mening langt viktigere enn å bevare alle enkeltbygninger.

Slik vi ser det er det viktig for det angitte formålet med fredning/vern å ta vare på og videreutvikle den skala og stemning som campusområdet innehar. Vi vil derfor anbefale at det i verneplanen tas inn slike mer strukturelle vurderinger. Dette vil gjøre planen til et aktivt forvaltningsredskap, også i forhold til den omfattende utvikling og nybygging man vet vil komme på campus i de nærmeste årene.

Kompleksbeskrivelse av Sem øvre

Formålet med vern av Sem øvre er i følge kompleksbeskrivelsen å sikre et spesielt anlegg innen statlig landbruksutdanning. Begrunnelsen er at stedet har en lang historie som småbrukslærerskole. Stedet var i drift som dette i perioden 1915 – 1963, dvs. i snaut 50 år.

Etter at daværende Norges landbrukshøgskole overtok ansvaret for Sem ved opphør av småbrukerlærerskolen i 1963 ble stedet brukt til ulike former for faglig aktivitet for NLH. Gårdsdriften ble opprettholdt.

I en periode fra 1981 til 1994 var gårdsbruket i drift av Norges veterinærhøgskole som forsøksgård. I forbindelse med etableringen av denne virksomheten ble det foretatt vesentlige endringer i og med de bygninger som ble disponert av NVH, herunder også driftsbygning/fjøs.

Etter begynnelsen av 1994 har driftsbygningene stått tomme og uten vedlikehold. Disse bygningene framstår etter vår vurdering med lite autensitet og derfor også med lav dokumentasjonsverdi og kulturhistorisk verdi. Det kan etter vår mening derfor stilles spørsmål ved om den foreslåtte fredningen av driftsbygning/låve, korntørke, mv. er en riktig måte å ivareta formålet bak det foreslåtte vernet. Etter vår mening er det viktigere å bevare tunstruktur, bygningshøyder og bygningsvolumer enn flere av enkeltbygningene.

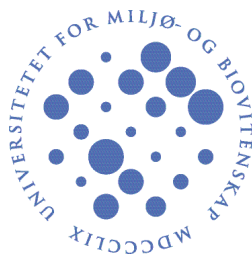

De objektene på Sem øvre som etter vår vurdering framstår mest størst autensitet, og slik sett også med god dokumentasjonsverdi i form av samfunns- og sektorhistorisk betydning, er boligene og undervisningsbygningene.

Statsbygg konstaterte i en analyse fra 2002 at det vedlikeholdsmessige etterslepet av UMBs bygningsmasse på Campus Ås var på 750 mill. kroner. Dette beløpet har på grunn av kostnadsutviklingen og tiden som er gått, ventelig steget vesentlig etter den tid. I tillegg kommer det etterslepet som er på Sem øvre. UMB har altså allerede betydelig utfordringer med sitt bygningsmessige vedlikehold. Et omfattende vern, med tilhørende krav til aktivt eierskap og vedlikehold, vil i forhold til dette kunne bli en tung byrde for UMB. For omfattende vern kan slik sett sies å stå i et motsetningsforhold til de mulighetene UMB har for en god ivaretagelse av de vernede bygningene.

Konkrete merknader knyttet til kompleksbeskrivelse og enkeltobjekter - UMB

- Kompleksbeskrivelse – beskrivelse av bygningsmiljø: Beskrivelsen inneholder en del feil og mangler som må rettes opp, jf. merknad og henstilling tidligere i høringssvaret
- Bygning 4804 Cirkus: Beskrivelsen inneholder en del feil og mangler som må rettes opp, jf. merknad og henstilling tidligere i høringssvaret. Påbegynt planlegging / prosjektering for rehabilitering i regi av Statsbygg, på oppdrag av Kunnskapsdepartementet (prosjekt Tunbygningene som i tillegg til Cirkus også inkluderer Tivoli, Økonomibygningen, Meierimuseet og Fruktkonserveringen). Gjennomført mulighetsstudie som viser potensialer for bygningen.
- 4855 Driftsbygningen, Planteskolen: På UMB benevnt Botanisk klimalaboratorium. Ikke vernevurdert i UMBs egen verneplan. Innspill fra LVP Statsbygg. Ikke diskutert med UMB. Eneste bygning utenom områder regulert til spesialområde, bevaring som er tatt med i utkastet til landsverneplan. Eksempel på at vernestatus (verneklasse 2, eksteriør) kan føre til vesentlige drifts- og forskningsmessige utfordringer. Bygningen inneholder en fytotron, som er et avansert anlegg for kontrollert plantedyrking, der plantenes vekstbetingelser kontrolleres elektronisk (temperatur, lysmengde, natt- og daglengde, CO₂ -konsentrasjon, vann- og næringstilgang, mv.). Eksisterende fytotron er utslitt og må utskiftes innen få år, bl.a. pga. miljøkrav. Dette innebærer også utskiftning av hele glassoverbygget. Vern av eksteriør vil derfor kunne være uforenelig med fortsatt virksomhet i anlegget. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4768 Fougnerbakken 16 (Lindemannhuset): Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4767 Fougnerbakken 18-20 (Palmyra): Oppført etter samme tegning som bygning 4776 Kirkeveien 1 (Damsgård), som også foreslås fredet. I tillegg til å være en sammentrekning av navnene til de to første beboerne, Palmstrøm og Myhrvold, viser navnet åpenbart også til

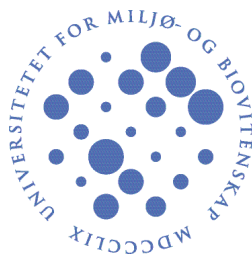

oldtidsbyen Palmyra. Palmyra framstår, spesielt innvendig, med vesentlig lavere autensitet enn Damsgård. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

- Bygning 4859 Fruktkonserveringa: Påbegynt planlegging / prosjektering for rehabilitering i regi av Statsbygg, på oppdrag av Kunnskapsdepartementet (prosjekt Tunbygningene som i tillegg til Fruktkonserveringen også inkluderer Cirkus, Tivoli, Økonomibygningen og Meierimuseet). Gjennomført mulighetsstudie som viser potensialer for bygningen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4787 Stallmesterboligen: I følge utkast til verneplan for UMB ikke tegnet av Ole Sverre, selv om den er oppført i hans periode som arkitekt for bygninger ved UMB. Begrenset autensitet. Ligger i et område som etter UMBs vurdering bør kunne utvikles for å bedre kontakten mellom det sentrale campusområdet og østre del av campus, øst for Kirkeveien. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4780 Høgskoleveien 3A (Trillingene, Nordstua): I følge utkast til verneplan for UMB ikke tegnet av Ole Sverre, selv om den er oppført i hans periode som arkitekt for bygninger ved UMB. Begrenset autensitet. Ligger i et område som etter UMBs vurdering bør kunne utvikles for å bedre kontakten mellom det sentrale campusområdet og østre del av campus, øst for Kirkeveien. Det kan etter vår mening stilles spørsmål ved begrunnelse for vern – ”*et meget positivt bidrag til både bygningsmiljø og parkområde*”. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4779 Høgskoleveien 3B (Trillingene, Midtstua): I følge utkast til verneplan for UMB ikke tegnet av Ole Sverre, selv om den er oppført i hans periode som arkitekt for bygninger ved UMB. Begrenset autensitet. Ligger i et område som etter UMBs vurdering bør kunne utvikles for å bedre kontakten mellom det sentrale campusområdet og østre del av campus, øst for Kirkeveien. Det kan etter vår mening stilles spørsmål ved begrunnelse for vern – ”*et meget positivt bidrag til både bygningsmiljø og parkområde*”. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4778 Høgskoleveien 3C (Trillingene, Sørstua): I følge utkast til verneplan for UMB ikke tegnet av Ole Sverre. Begrenset autensitet. Ligger i et område som etter UMBs vurdering bør kunne utvikles for å bedre kontakten mellom det sentrale campusområdet og østre del av campus, øst for Kirkeveien. Det kan etter vår mening stilles spørsmål ved begrunnelse for vern – ”*et meget positivt bidrag til både bygningsmiljø og parkområde*”. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4776 Kirkeveien 1 (Damsgård): På UMB til daglig benevnt Damgården. Oppført etter samme tegning som bygning 4767 Fougnerbakken 18-20 (Palmyra), som også foreslås fredet. Damsgård framstår, spesielt innvendig, med vesentlig høyere autensitet enn Palmyra. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

- Bygning 4777 Kirkeveien 2 (Meierimuseum): Påbegynt planlegging / prosjektering for rehabilitering i regi av Statsbygg, på oppdrag av Kunnskapsdepartementet (prosjekt Tunbygningene som i tillegg til Meierimuseet også inkluderer Cirkus, Tivoli, Økonomibygningen og Fruktkonserveringen). Gjennomført mulighetsstudie som viser potensialer for bygningen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4814 Meieriinstituttet: På UMB til daglig benevnt Meieribygningen. I tillegg til å være forsøksmeieri også ved etableringen og i en periode i drift som ordinært meieri for Ås. Bygningen har kun delvis sin opprinnelige funksjon. Meieranlegget ("forsøksmeieriet") er totalt ombygd. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4809 Norsk landbruksmuseum (Posthusgården): På UMB til daglig benevnt Posthuset. Opprinnelig påbygd tverrfløy til tidligere maskinprøvehall, som nå er revet. Ny utstillingsfløy for Norsk landbruksmuseum er større enn gml. Maskinprøvehall, og har bidratt til å endre det samlede bygningskompleksets utseende. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902633 P 2 Fognerhaugen: Formålet med forslaget til fredning er å bevare UMBs første arboret som historisk dokumentasjon. I arboretet finnes spesielt flere typer edelgran. Det vises til at området har høy autensitet mht. både form og materiale. Samtidig framheves det at området har høy identitetsverdi for UMB. Dette framheves ikke for andre parkområder som foreslås fredet. Begrunnelsen framstår derfor som noe uforståelig. Gjennom beskrivelsene av området i utkastet til verneplan for UMB framgår det at man ikke riktig vet eller kan dokumentere om og ev. hvordan det kan ha vært anlagt som park ("*kan ha blitt anlagt*", "*er ikke fulgt opp i de senere plantingene*", "*trolig forsvunnet ganske raskt*"). I beskrivelsen av Fognerhaugen sies det at arboretet er anlagt hovedsakelig av forstmessig hensyn. Det framgår at det ikke er gjort stort for å skjømte området, verken mht. plantematerialet eller stier mv. (ikke bygd eller gjengrodd og kilen inn i området er ikke ivaretatt). Mange kilder kan tyde på at det planlagte parkanlegget på Fognerhaugen ikke har blitt etablert - man er usikker på om det stisystemet som er beskrevet, noen gang er anlagt. Som arboret er trolig den søndre delen, som ligger nærmest det sentrale parkanlegget på campus, langt viktigere en nordre del av området. Fognerhaugens betydning som innramming av det sentrale parkrommet ("Storplenen") berøres ikke i verne vurderingen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902634 P 3 Villaene ved Fognerhaugen: Gjelder egentlig villahagene, som er foreslått fredet. Det er ikke samsvar mellom områdeavgrensningen på kart og tekst og forslaget til fredning. Området er i UMBs utkast til verneplan, som utkastet til landsverneplan bygger på, gitt middels og lav vurdering, med unntak av for kulturhistorisk betydning og sammenheng/miljø. Det er litt vanskelig å se ut av beskrivelsen hva som gjør at hagene har høy kulturhistorisk betydning. Området framstår i dag kun som rester av de anlagte hagene, med lav (form) til middels (materiale) autensitet og lav fysisk tilstand. Fredning begrunnes likevel i at strukturen i hageanleggene er godt bevart. Det synes noe usikkert hvordan man tenker seg at en

ev. fredning kan ivaretas gjennom for eksempel utskiftning av plantematerialet. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

- Bygning 9902635 P 4 Området ved Falsenstøtten: Formålet med forslag til fredning er å bevare området som en av de eldste delene av parkområdet. Dette begrunnes med at området med Falsenstøtten gir et viktig bilde av utviklingen innen norsk landskapsarkitektur. Falsenstøtten, reist på stedet der Chr. Magnus Falsen bodde, nevnes overraskende ikke som begrunnelse. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902636 P 5 Staudehagen: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902637 P 6 Det sentrale parkrommet: På UMB til daglig benevnt Storplenen. Det synes fornuftig å gjenskape den såkalte Hirsch-trappen som et sentralt element i aksionometrien i parkrommet. Trappen var, sammen med bl.a. speildammen, grusganger og andre trapper et viktig element i sammenbindingen av Cirkus, Urbygningen og Tårnbygningen. Denne intensjonen hører likevel kanskje ikke med i beskrivelsen av omfanget av fredningen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902638 P 7 Området ved Dahlstøtten: Fredning begrunnes bl.a. med behov for ivaretagelse av Olav L. Moens siktakse fra hovedinngang til Tårnbygningen opp til veksthusene (pipe) på toppen av Åsbakken. For å ivareta dette motivet er det spesielt viktig å ivareta den sydvestre delen av området. Selve Dahlstøtten står også i denne viktigste delen av området. Fondmotivet for siktaksen, pipen på det daværende veksthusanlegget, er borte. Som fondmotiv er derfor ikke veksthusområdet lenger like viktig. Siktaksen gir likevel et verdifullt tilskudd til parkanlegget på campus som helhet, og spesielt den sydvestre delen av området er også, sammen med søndre del av Fognerhaugen, viktig for innrammingen av Urbygningen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902639 P 8 Tunet og Svanedammen: På UMB til daglig benevnt Universitetstunet og Andedammen. Universitetslunden ble etablert utenfor Posthuset i anledning av at skolen fikk universitetsstatus i 2005. Lunden består av 7 blodlønn, plantet i ring. De skal friseres slik at de etter hvert vokser sammen og får en felles krone. Tegnet av landskapsarkitekt professor Karsten Jørgensen, UMB. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902640 P 9 Området ved Parkgården: Denne delen av campus var opprinnelig preget av landbrukshøgskolens store fjøs / driftsbygning, som lå i området der Bioteknologibygningen og Meieribygningen ligger i dag. Historiske bilder viser at området er vesentlig omdannet flere ganger mens fjøset / driftsbygningen sto. Bl.a. er Stabburet flyttet på, og det har også stått andre bygninger i området. Området fungerer i dag som et visuelt godt parkrom, som oppsluttende naboskap til det sentrale parkområdet, men framstår for UMB ikke med noen utpreget verneverdi ut over dette. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

- Bygning 9902641 P 10 Den Fredrikhaldske kongevei: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902642 P 11 Gartnerboligen og Niagarafallene: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902643 P 12 Smiebakken og Fruktkonserveringen: Foreslått vernet uten at det er angitt formål, begrunnelse eller omfang. Store deler av området er vesentlig omformet gjennom etableringen av fasiliteter for Senter for klimaregulert planteforskning på 1990-tallet. Det er hovedsakelig kun i et belte syd i området, langs Høgskoleveien at det man finner rester etter eldre vegetasjon. Det er vanskelig å se hvilke formål som skulle begrunne et vern av området. I utkastet til verneplan for UMB vurderes området som ikke verneverdig. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902644 P 13 Trillingene og Stallmesterboligen: Gjelder egentlig villahagene, som er foreslått vernet. Formålet er å bevare hagene som eksempler på funksjonærhager. Forslaget begrunnes med at strukturen i hagene er godt bevart. Hagene hadde opprinnelig preg av nyttehager, inndelt i soner. I dag er hagene en gresslette. Tidligere felles lekeplass er i dag nedbygd. I UMBs utkast til verneplan beskrives at den formale strukturen av området er borte. Ut fra dette kan det samlet sett synes vanskelig å forstå begrunnelsen for forslaget til vern. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902645 P 14 Palasset og Meieriet: Gjelder egentlig området rundt, som er foreslått vernet. Foreslått vernet uten at det er angitt formål, begrunnelse eller omfang. Det alt vesentlige av området er et nytt parkanlegg anlagt etter planer av 13.3 landskapsarkitekter i 2002. Det er vanskelig å se hvilke formål som skulle begrunne et vern av området. I utkastet til verneplan for UMB vurderes området som ikke verneverdig. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902646 P 15 Damsgård: Samme formål som for bygning 9902634 P 3 Villahagene ved Fognerhaugen. Området er i UMBs utkast til verneplan vurdert å ha lav eller middels verdi, bortsett fra kulturhistorisk betydning og sammenheng/miljø. Hageanlegget er, som det også framgår av beskrivelsen, vesentlig endret og dårlig vedlikeholdt. Det er derfor noe vanskelig å se at et vern i seg selv vil kunne fylle formålet. UMB er likevel opptatt av at området rundt Damgården også i framtiden skal framstå med sitt åpne preg, med utsikt til kulturlandskapet på Kjerringjordet. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 9902647 P 16 Studentsamfunnet: Gjelder egentlig området rundt, som er foreslått fredet. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4812 Palasset: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

- Bygning 4786 Parkgården: Bygningen er foreslått fredet. Har hatt mange ulike funksjoner, bl.a. meier, undervisnings- og samlingslokale, leiligheter og hybler, mv. Noe inkonsistens mellom forslaget om eksteriørmessig fredning og beskrivelse av at detaljer fra ”ominnredning i 1992-1993 og senere kan endres”. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4810 Smia: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4808 Stabburet: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4818 Studentsamfunnet: Eies kun delvis av UMB. I hovedsak eid av Studentsamfunnet i Ås. Opprinnelig deling der UMB eide fløy med gymnastikksal. Ombygging og påbygging i 1981, finansiert 50/50 over statsbudsjettet og i egenregi av Studentsamfunnet. Arealer som faller inn under såkalt fri stasjon, dvs. på Studentsamfunnet kjøkken med birom og lokaler for daglig bespisning, ligger innenfor statsbevilgningen. I praksis eier derfor UMB påbygg fra 1981, mens opprinnelig anlegg fra 1934 eies av Studentsamfunnet. Det er usikkert om forslaget til fredning er forelagt Studentsamfunnet i Ås som eier. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4789 Tivoli: Påbegynt planlegging / prosjektering for rehabilitering i regi av Statsbygg, på oppdrag av Kunnskapsdepartementet (prosjekt Tunbygningene som i tillegg til Tivoli også inkluderer Cirkus, Økonomibygningen, Meierimuseet og Fruktkonserveringen). Gjennomført mulighetsstudie som viser potensialer for bygningen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4807 Tårnbygningen: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4806 Urbygningen: Bygningen er prosjektert for rehabilitering i regi av Statsbygg. Gjennomført skisse- og forprosjekt. Avventer bevilgning over statsbudsjettet. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4813 Varmesentralen. Også omtalt som en del av bygning 4814 Meieribygningen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4800 Åkebakkeveien 15 (Barnehage): Foreslått vernet (opprettholde dagens regulering til spesialområde, bevaring). Ligger i det såkalte forsøksbyggningsområdet, som er tomt for forestående utbygging for flytting av Norges veterinærhøgskole og Veterinærinstituttet fra Adamstuen til Ås, som er vedtatt av Stortinget i 2008. Bygningene i dette området er av en koordineringsgruppe vurdert som ikke verneverdige. Riksantikvaren har i den sammenheng sendt brev der de støtter at bygningene i dette området ikke har nasjonal verdi i landsverneplansammenheng. Riksantikvaren har videre uttalt at man ikke er avvisende til en ev. flytting av bygningen i Åkebakkeveien 15. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

- Bygning 4803 Åsbakken 3/5 (Gartnerboligen, Thorsrudgården): Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4805 Økonomibygningen: Påbegynt planlegging / prosjektering for rehabilitering i regi av Statsbygg, på oppdrag av Kunnskapsdepartementet (prosjekt Tunbygningene som i tillegg til Økonomibygningen også inkluderer Cirkus, Tivoli, Meierimuseet og Fruktkonserveringen). Gjennomført mulighetsstudie som viser potensialer for bygningen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

Konkrete merknader knyttet til kompleksbeskrivelse og enkeltobjekter – Sem øvre

- Kompleksbeskrivelse – beskrivelse av bygningsmiljø - eiendomshistorikk: Beskrivelsen inneholder en del feil og mangler som må rettes opp, jf. merknad og henstilling tidligere i høringssvaret
- Bygning 13559 Bolig Tangen, Semsveien 170: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

- Bygning 13479 Driftsbygning/låve: Foreslått fredet. Inkonsistens mht. omfang av ev. fredningstiltak mellom samleoversikt innledningsvis i kompleksbeskrivelsen og beskrivelsen av objektet (i oversikt innledningsvis er det angitt fredning av interiør). I begrunnelsen for fredning sies det at bygningen framstår relativt opprinnelig. Vi stilles spørsmål ved denne vurderingen, og konstaterer at bygningen har vært jevnlig utviklet gjennom den perioden den var i bruk, bl.a. gjennom større innvendig endringer på begynnelsen av 1980-tallet. Melkerom er antakelig påbygd og eksteriør endret på begynnelsen av 1970-tallet. Dyrket jord tilhørende Sem øvre er siden 1994 forpaktet bort til Skaugum, og det er uaktuelt at det igjen vil bli ordinær gårdsdrift på Sem øvre. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 13483 Korntørke: Foreslått fredet. Formål med fredning er å sikre en bygning som har vært vesentlig for landbruksutdanningen på Sem. Beskrives som korntørke, men har senere vært bygd om og brukt som silo. Dette skjedde antakelig i forbindelse med at Norges veterinærhøgskole overtok gårdsdriften i 1981. Delvise eksteriørmessige endringer ble foretatt i forbindelse med dette. Vi stiller spørsmål ved om objektet kan sies å ha vært vesentlig for landbruksutdanningen på Sem. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 13481 Redskapshus. Foreslått fredet. Formål med fredning er å sikre en bygning som har vært vesentlig for landbruksutdanningen på Sem. Beskrivelsen av objektet er mangelfull, og det er derfor noe vanskelig å vurdere på hvilket grunnlag man har foretatt fredningsvurderingen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 13480 Sauefjøs: Foreslått fredet. Vurdert som en viktig del av et helhetlig anlegg. Bygningen er i svært dårlig stand, etter å ha stått uten bruk og vedlikehold i mange år. Ble rapportert kondemnabelt allerede i 1993, i forbindelse med avvikling av NVHs drift av gårdsbruket. I sammendraget av bygningshistorien er det opplyst at bygningen ble istandsatt i 2008. Dette er ikke riktig. Som et ledd i en ev. fredningsvurdering må det derfor også vurderes om det er mulig å redde bygningen i stand. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4902 Semsvn. 166: Beskrivelsen omfatter egentlig tre bygninger, som er sammenbygd. Disse benevnes i det daglige som Slottet, mellombygget og Gjestegården. Slottet er eldst. Mellombygget og gjestegården er fra 1950. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 4904 Semsvn. 168 (Biavl): Foreslås fredet. Formål med fredning er å sikre bygning som har vært vesentlig for landbruksutdanningen på Sem. Beskrivelsen omfatter egentlig tre bygninger, som er sammenbygd. Disse benevnes i det daglige som Vevstua (som er eldst), Smia og Biavlsbygningen (som er yngst og er bygd mellom de to andre). Biavlsgården ble tatt i bruk i 1955, dvs. 8 år før småbrukerlærerskolen ble nedlagt. Det kan slik sett stilles spørsmål ved hvor vesentlig denne bygningen har vært for skolens historie. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

- Bygning 13476 Semsvn. 160: Benevnes til daglig som Direktørboligen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 13477 Semsvn. 162: Benevnes til daglig som Røkterboligen. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 13478 Semsvn. 164: Benevnes til daglig som Sæheimr. Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.
- Bygning 13482 Stabbur: Beskrivelsen bør gjennomgås og rettes opp for feil og mangler.

Med hilsen

Siri Margrethe Løksa
universitetsdirektør

Terje Holsen
prosjektdirektør eiendom